

Praznik za oči u hrvatskoj frazeologiji

(Barbara Kovačević: *Hrvatski frazemi od glave do pete*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2012, 381 str.)

Svakomu frazeologu među publikacijama iz serije *Prinosi hrvatskomu jezikoslovlju* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje *zapotće za oko* djelo Barbare Kovačević, temeljeno na njezinoj doktorskoj disertaciji, prilagođenoj i dopunjenoj ovom prigodom.

Naslovom *Hrvatski frazemi od glave do pete*, kao i *Uvodom* (1–2), autorica kao na dlanu predstavlja plodove svojega istraživanja. Proučavanjem frazeološke literature prikupljen je korpus somatskih frazema čija su sastavnica nazivi 72 dijela ljudskoga tijela. Ukupno 734 prikupljena frazema analizirana su s četiriju aspekata, u skladu s čime je i knjiga podijeljena na nekoliko većih cjelina, koje, kako slikovito sugerira frazem *od glave do pete* spomenut u naslovu, čine cjelovit mozaik.

Uprvome poglavlju, naslovljenome *Povijest i teorijski temelji frazeologije* (3–15), autorica predstavlja povijesni kontekst nastajanja frazeologije ističući njezine začetke u ruskome jezikoslovlju XX. stoljeća. U nastavku prati se kontinuiranost zanimanja za frazeološku problematiku na

hrvatskome području, koja se zrcali u sustavnim projektima i mnogobrojnim djelima proizašlima iz njih, poput frazeoloških rječnika, *Bibliografije hrvatske frazeologije* te radovima na koje autorica upućuje u popisu bibliografskih jedinica na kraju knjige.

U istome poglavlju istaknuta je dvoznačnost pojma frazeologija, a poslije je ponuđen osvrt na terminološku neujednačenost uzrokovanu nepostojanjem jedinstvenih kriterija za određenje temeljne frazeološke jedinice. Od 14 termina upotrijebljenih u literaturi, među kojima su u hrvatskoj frazeologiji najčešći *frazem* i *frazeologizam*, autorica argumentirano prednost daje upravo terminu *frazem* te njegovu sinonimu *frazeološkoj jedinici*. U nastavku pregledom prati razvoj definicija frazeološke jedinice te za svoje djelo primjenjuje određenje Fink Arsovski, koja kao najvažnije obilježje frazema izdvaja supostojanje najmanje dviju sastavnica (tj. kombinaciju punoznačnica ili punoznačnice i nepunoznačnice). Uz taj važnim kriterijima smatra cjelovitost značenja, čvrstu strukturu, ustaljenost i reproduktivnost, a kao nužni čimbenici frazeologizacije naglašeni su slikovitost, ekspresivnost, konotativno značenje te desemantizacija (semantička preoblika) frazemskih sastavnica, odnosno njegovih dijelova.

Somatski frazemi u istoimenome poglavlju (16–21) jednostavno su definirani kao frazemi čija je barem jedna sastavnica naziv dijela tijela. S obzirom na neusklađene pristupe različitih autora tomu semantičkom polju, autorica, tumačeći kriterije pri odabiru frazeološke građe u kreiranju vlastitoga korpusa za istraživanje, nudi detaljnije određenje: »Somatski frazemi su frazemi koji na planu izraza sadržavaju barem jednu somatsku sastavnicu (primarnu ili sekundarnu), koja se odnosi na ljudsko tijelo. Somatska sastavnica može biti i *unutarnji* i *vanjski* dio tijela¹. Pritom se u somatske frazeme ne ubrajaju apstrakcije (*duša*, *um*) i tjelesne izlučevine (*znoj*, *suza*), kao ni geste koje nisu do kraja prošle frazeologizacijski proces, tj. dobile samostalno frazemesko značenje.«

Teorijska podloga pružena u tome uvodnom dijelu knjige temelj je slojevitoj razradi kojoj je posvećen središnji dio djela.

Prvo je poglavlje analize korpusa posvećeno *strukturnoj analizi somatskih frazema* (22–63). Strukturna analiza frazema određenoga korpusa može se temeljiti na proučavanju njihova leksičkog sastava, sintaktički dominantne sastavnice i opsega frazema.

Pri određivanju opsega frazema u hrvatskoj je frazeologiji uobičajena podjela na frazeme *fonetske riječi*, frazeme *sveze riječi* i frazeme *rečenice*. U skladu s tim kriterijem, unutar poglavlja usustavljena su tri potpoglavlja, u kojima su frazemi detaljnije klasificirani, a grafički prikaz udjela tih skupina prikazan je na kraju poglavlja.

Frazemi s opsegom *fonetske riječi* podrazumijevaju svezu jedne punoznačnice s jednom nepunoznačnicom (ili s više njih), koje zajedno čine naglasnu cjelinu. Takvi frazemi čine 2,5 % korpusa, a čine ih *prijedlog* i *imenica* (npr. *ispred nosa*, *uvrh glave*). *Sveze riječi*, odnosno sveze dviju ili više punoznačnih riječi, koje mogu biti popraćene nepunoznačnim riječima, općenito su najbrojnija skupina frazema. To vrijedi i za somatske frazeme, što potvrđuje 583 frazema, odnosno 79,4 % korpusa. Svaki strukturni tip, određen prema vrsti riječi, autorica je detaljnije podijelila na podtipove i pridružila imprimjere, a grafički prikaz njihova udjela predstavljen je na kraju poglavlja. U toj skupini najčešći su glagolski frazemi. Među podtipovima temeljenima na kombinacijama sastavnica svojom čestoćom, što u osvrtu na kraju poglavlja ističe i autorica, dominiraju: *glagol + imenica* (npr. *ubiti oko*), *glagol + prijedlog + imenica* (npr. *oboriti s nogu koga*), *glagol + imenica + prijedlog +*

---

¹ Na temelju vlastita istraživanja, autorica zaključuje da su vanjski dijelovi tijela, okom vidljivi, frazeološki plodniji od dijelova tijela o kojima u svijesti nemamo jasnu sliku.

imenica (npr. *gledati istini u oči*) te *glagol + pridjev + imenica* (npr. *biti desna ruka (komu)*). Uz komentar podtipova sugerirana je mogućnost daljnje (detaljnije) klasifikacije s obzirom na dodatne kriterije (padež i broj imenice, glagolski vid, zamjenjivost i izbornost sastavnica itd.). Po brojnosti slijede imenički frazemi. Među njima najbrojniji su podtipovi: *imenica + imenica* (npr. *licem u lice*), *pridjev + imenica* (npr. *golim rukama*) itd. Rjeđi su pridjevski frazemi, a zabilježena su samo dva brojeva frazema i jedan zamjenički frazem. *Frazemskih rečenica* (frazema sa strukturom rečenice) potvrđeno je 132, što čini 18,1 % ukupnoga korpusa. Među njima najčešći je tip sa strukturom dvodijelne rečenice, odnosno s izrečenim subjektom i predikatom (npr. *bode oči komu što* itd.). Rjeđi su tipovi rečenica s neizrečenim subjektom (npr. *topi se u ustima što* itd.), zavisnih rečenica (npr. *dok okom trepneš* itd.), eliptičnih rečenica (npr. *jezik za zube <!>* itd.) i složenih rečenica (npr. *<to je> da ti mozak stane*).

Četvrto je poglavlje posvećeno *sintaktičkoj analizi somatskih frazema* (65–70). Ona prikazuje funkcije koje proučeni frazemi imaju pri uključivanju u diskurs. Pri određivanju funkcije frazema uzeta su u obzir kategorijska i frazemska značenja jer određeni strukturni tipovi po svojemu su ustrojstvu predodređeni za

pojedine sintaktičke funkcije. Prema kategorijskome značenju u korpusu somatskih frazema nalazimo imeničke, glagolske, pridjevske, priložne i zamjeničke frazeme, stoga je autorica prema tome kriteriju podijelila i organizirala pet potpoglavlja.

Analizom je utvrđeno da frazemi imeničkoga kategorijskog značenja mogu imati sintaktičku ulogu subjekta, objekta, apozicije i imenskoga dijela predikata, dok frazemi glagolskoga kategorijskog značenja uvijek funkcioniraju kao predikat. Pridjevski frazemi imaju funkciju atributa ili dijela imenskoga predikata, a priložni frazemi funkcioniraju kao priložne oznake. Jedini potvrđeni strukturno zamjenički frazem u rečenici ima ulogu dijela imenskoga predikata. Frazemi rečenične strukture uključuju se pak u diskurs kao samostalne rečenice ili su uklopljeni u druge rečenice.

Paradigmatičnost somatskih frazema proučena je u petome poglavlju (71–81). Analizirajući kako se sastavnice frazema mijenjaju² ovisno o kontekstu autorica se tematski nadovezuje na poglavlje o strukturnoj analizi. U uvodnome dijelu poglavlja protumačene su razlike među tri- ma vrstama paradigmatičnosti (prema Fink Arsovski): nulta paradigmatičnost podrazumijeva nemoguć-

---

² Bez obzira na stupanj paradigmatičnosti nekoga frazema, promjene ne utječu na frazemsko značenje.

nost promjene oblika frazema jer on funkcionira u okamenjenome obliku, djelomična paradigmatičnost uvjetovana je morfološkim ili semantičkim čimbenicima, a potpuna paradigmatičnost znači mogućnost neograničenoga mijenjanja frazema u skladu s gramatičkim značajkama njegovih sastavnica. Te kriterije na svojem korpusu primjenjuje autorica te zaključuje kako su kod somatskih frazema moguće sve tri vrste paradigmatičnosti.

Nulti stupanj paradigmatičnosti imaju: svi frazemi sa strukturom fonetske riječi, imenički frazemi sa strukturom sveze riječi koji su okamenjeni u nekome padežu, jedan brojevni frazem sa strukturom sveze riječi i manji broj frazemskih rečenica. Djelomična paradigmatičnost potvrđena je kod svih glagolskih frazema sa strukturom sveze riječi (s obzirom na to da su moguće promjene vida, vremena, načina, broja, lica, roda), imeničkih frazema sa strukturom *imenica + imenica*, *imenica + pridjev + imenica* te imeničkih poredbenih frazema. Isto vrijedi i za sve pridjevne frazeme sa strukturom sveze riječi, jedan brojevni frazem sa strukturom sveze riječi, jedini zamjenički frazem korpusa te većinu frazema rečenične strukture. Potpunu paradigmatičnost u somatskome korpusu pokazuju imeničke sveze riječi s osnovnom strukturom *pridjev + imenica* čiji je kanonski oblik u nominativu.

Šesto poglavlje naslovljeno je *Varijantnost somatskih frazema* (82–100). Ona se odnosi na mogućnost fonoloških, morfoloških, sintaktičkih, tvorbenih i leksičkih alternacija u frazemu, koje ne utječu na stabilnost čvrste frazemske strukture ni na značenje. Takvim alternacijama na svim jezičnim razinama nastaju frazemske inačice ili frazemske varijante. Nakon prikazanih i protumačenih uvjeta koji moraju biti ispunjeni da bismo govorili o frazemskoj varijanti (prema Fink), autorica teoriju izloženu u uvodu prema već ustaljenoj metodi primjenjuje na konkretne primjere prikupljenih frazema.

U korpusu hrvatskih somatskih frazema potvrđene su varijante na fonološkome, morfološkome, tvorbenome, sintaktičkome i leksičkome planu, a moguće je i istovremeno ostvarivanje različitih tipova varijanti. Analizom se pokazalo da 41 % korpusa u svojem sastavu ima barem jednu zamjenjivu sastavnicu. Najbrojniji su frazemi s leksičkim inačicama: najčešće se zamjenjuju glagoli, zatim pridjevi, dok su ostale skupine varijanti potvrđene u manjem broju frazema. Iz korpusa je očito da leksički mogu biti zamjenjive i sastavnice koje pripadaju različitim vrstama riječi (npr. *spasiti/spašavati* <*svoju (golu)*> *kožu*). Leksičkim varijantama pripada i leksičko-kvantitativno izostavljanje sastavnica (npr. *diže se kosa* <*na glavi*> komu <od čega>),

potvrđeno u 53 primjera frazema. Po brojnosti slijede sintaktičke, tvorbene i morfološke inačice frazema te fonološka promjena prisutna u samo jednome frazemu korpusa. U 28 frazema (3,8 % korpusa) moguća je zamjena više frazemskih sastavnica na različitim razinama. Leksička zamjena dviju ili više frazemskih sastavnica zabilježena je u 30 frazema (4,1 % korpusa).

Semantička analiza somatskih frazema provedena je u istoimenome sedmom poglavlju (101–125). Budući da se semantička analiza odnosi i na stupanj desemantizacije frazema, njemu se autorica posvećuje u prvome potpoglavlju te objašnjava da su svi proučeni frazemi potpuno (npr. *dok okom trepneš* ‘velikom brzinom, gotovo istoga trenutka, začas, odmah’) ili djelomično (npr. *čuvati (paziti) koga, što kao oči (oko) u glavi* ‘brižljivo (pažljivo) čuvati (paziti) koga, što, s osobitom se pažnjom odnositi prema komu, prema čemu’) desemantizirani³, što odgovara korpusu koji pripada frazeologiji u užemu smislu.

U drugome potpoglavlju autorica dijeli frazeme prema njihovoj motivaciji na tri skupine (konkretne,

asocijativne i apsurdne) opisujući njihove značajke i potkrjepljujući ih primjerima. Konkretni motivi prepoznatljivi su i stvarni, a na temelju slike koja se nalazi u semantičkome talogu lako se može iščitati njihovo frazemsko značenje. Vidljivi su, primjerice, u frazemima motiviranim gestama (*gladiti brk*), mimikama (*odmjeriti/mjeriti koga od glave do pete*) i funkcijama dijelova ljudskoga tijela (*diže se (okreće se, prevrće se) želudac komu <od čega>*). Asocijativni motivi odražavaju se u somatskim frazemima u kojima je određena čovjekova osobina oslikana kroz poznato životinjsko ponašanje ili odnos čovjeka prema životinjama (*oko sokolovo*). Apsurdni ili nelogični motivi nemaju logično objašnjenje (*glup kao guzica, pokriti se ušima*).

U sljedećemu potpoglavlju autorica predstavlja podjelu frazema prema podrijetlu primjenjujući je i na korpus somatskih frazema. Uz primjere podjele na biblijske (*oprati/prati ruke <od čega>*), antičke (*Ahilova peta, visi mač nad glavom*), slavenske (*puna šaka brade*), hrvatske nacionalne te internacionalne frazeme⁴ (*ne maknuti (ne mrdnuti) <ni> <malim> prstom <za koga, za što>*), ponuđena su i objašnjenja.

---

³ Potpuno su desemantizirani frazemi čije sastavnice više nemaju svoje primarno leksičko značenje, dok su u djelomično desemantiziranim samo neke sastavnice izgubile primarno značenje, što se odražava u pojavljivanju nedesemantiziranih sastavnica u opisu frazemskoga značenja.

---

⁴ U komentarima autorica objašnjava mogućnost preklapanja internacionalnih frazema s biblijskima ili antičkim, a razlog njihova nastajanja prepoznaje u “univerzalnim iskustvima” korisnika.

Pozornost je posvećena i uvjetovanosti spolom pri oblikovanju frazemskega značenja. U skladu s tipom somatizma i spolom osobe na koju se odnose određeni su primjeri frazema podijeljeni u četiri skupine.

Najdetaljnije je prikazana simbolika dijelova tijela koji su utjecali na oblikovanje frazemskega značenja. Na temelju primjera može se zaključiti da razvijeniju simboliku imaju dijelovi tijela čija je funkcionalnost izraženija, kao i oni vidljiviji i o kojima imamo jasnu predodžbu. Simbolički su najplodniji somatizmi iz područja glave (*glava* – 105 frazema, *oko* – 65 frazema, *jezik* – 33 frazema, *uho* – 24 frazema, *nos* – 23 frazema, *usta* – 23 frazema) te somatizmi *ruka* (80 frazema) i *noga* (43 frazema). Među nazivima za unutarnje organe, inače slabo plodnima u frazeologiji, iznimka je, zbog izražene simbolike, *srce*, potvrđeno u 46 frazema korpusa.

Konceptualna analiza somatskih frazema provedena je u najopširnijemu, osmom poglavlju knjige (126–281) te se tematski nadovezuje na semantičku analizu iz prethodnoga poglavlja. Autorica je smješta u kontekst kognitivne lingvistike, prema kojoj čovjek svijet doživljava slikovito te ga oblikuje metaforično. Budući da je velik broj frazema utemeljen na metaforama, pomoću konceptualne analize mogu se prikazati značenja ili tematsko-značenjska područja unutar kojih se ostvaruju pojedini frazemi.

Koncept prožima značenja pojedinih frazema te ih objedinjuje u određenu skupinu bez obzira na njihovu kategorijsko značenje. Iako neki frazemi imaju zajednički koncept, nemaju istu strukturu, stoga se ne smatraju sinonimima.

Konceptualnom analizom nisu obuhvaćeni svi frazemi, nego samo oni čija se značenja mogu objediniti u odgovarajući koncept. Od 734 frazema korpusa, konceptualnom analizom obuhvaćeno je 87 % frazema somatskega korpusa. Ti su frazemi raspoređeni u 209 koncepata.

Uvršteni se frazemi mogu podijeliti na tri skupine: frazemi koji se odnose na čovjeka, frazemi kojima se opisuje količina te frazemi kojima se opisuju vremenski i prostorni odnosi.

Svaka je od navedenih skupina podijeljena na podskupine, koje pak obuhvaćaju više koncepata. Za svaku kategoriju najprije su potvrđeni frazemi, a zatim u komentarima slijedi objašnjenje o njihovoj motivaciji i značenju. Nijanse su provjeravane u primarnoj (jezičnoj) i sekundarnoj (etnološkoj, anatomske, zoološke itd.) literaturi, rječnicima te među govornicima-korisnicima frazema. Dodane su i rečenične potvrde koje zrcale kako frazem funkcionira u kontekstu.

Od navedenih triju skupina najbrojnija je skupina frazema koji se odnose na čovjeka. Ona obuhvaća 10 podskupina, unutar kojih su

frazemi raspoređeni na koncepte. Najbrojniji su frazemi kojima se opisuje čovjekovo ponašanje i međuljudski odnosi (302 frazema raspoređenih u 90 koncepata, tj. 48 % frazema obuhvaćenih konceptualnom analizom), a slijede ih frazemi kojima se opisuju čovjekove osobine – dob, pozitivne i negativne osobine te osobine koje se ne mogu odrediti kao isključivo pozitivne ili negativne – (168 frazema raspoređenih u 71 koncept), frazemi kojima se opisuju čovjekova stanja i rezultati vlastitoga i tuđega djelovanja (87 frazema raspoređenih u 26 koncepata), frazemi kojima se opisuje čovjekov status i životne situacije (23 frazema raspoređenih u 7 koncepata) itd.

Frazemi kojima se opisuje količina obuhvaćaju dva koncepta s ukupno šest frazema, a frazemi kojima se opisuju vremenski i prostorni odnosi obuhvaćaju tri koncepta s ukupno dvanaest frazema.

Proučivši korpus sa svih četiriju planiranih aspekata, autorica u *Zaključku* (282–283) objedinjuje najvažnije detalje iz provedenih analiza. Takvim sažetkom omogućeno je čitatelju da *u tren oka* ponovi sve naučeno iz knjige, što mu približava drugu veću cjelinu knjige te ga uvodi u nju.

Posljednje poglavlje obuhvaća pregled *Načela frazeografske obradbe i rječnik hrvatskih somatskih frazema* (284–349). Kako ističe autorica, cilj

izrade rječnika somatskih frazema nije stvaranje potpunoga popisa hrvatskih somatskih frazema, nego usustavljanje frazeološke građe. Doprinos je tomu uvodni dio poglavlja, koji obuhvaća pregled metodologije obrade korpusa. Svaki je postupak objašnjen i potkrijepljen s nekoliko primjera, što olakšava praćenje i razumijevanje.

Ako se u nekome frazemu somatizam može zamijeniti drugim (sinonimnim) somatizmom, novonastali se frazem smatra zasebnim frazemom te je tako i obrađen. Zamijeni li se somatizam u frazemu nesomatizmom, nesomatska se sastavnica ne uzima u obzir i ne obrađuje. Zamjena nesomatske sastavnice u frazemu drugom nesomatskom sastavnicom zabilježena je. Frazemi u čijemu je sastavu više somatizama obrađeni su unutar nadnatuknice prvoga somatizma, a uz uputnicu na mjesto obrade zabilježeni su i unutar natuknice drugoga somatizma.

Rječnik se sastoji od 734 frazema⁵, od kojih je dio eksepiran iz dosada objavljenih hrvatskih frazeoloških rječnika, a dio prvi put zabilježen. *Bacimo oko na* primjere nekih natuknica kako bismo vidjeli kako su oblikovane.

---

⁵ Iako *dlaku u jajetu nisam tražio*, opazio sam da bi se uvrštavanjem još jednoga somatskoga frazema (*u (za) tren oka* ‘vrlo brzo, odmah, začas’) korpus mogao proširiti, a tada *bi nam srce bilo na mjestu*.

USTA

otkinuti/otkidati (odvojiti/odvajati) od <svojih (vlastitih)> usta – odvojiti/odvajati od svojih skromnih sredstava, uskratiti/uskraćivati sebi u korist *koga*, *čega*, lišiti se/lišavati se *čega*, štedjeti na sebi

◆ 8.1.4.4.1. Žrtva

SRCE

otvorena srca [primiti (prihvatiti) *koga*, pristupiti *komu*, dočekati *što*] – s dobrom namjerom, bezazleno, srdačno, dobronamjerno, iskreno, sa zadovoljstvom, rado [primiti (prihvatiti) *koga*, pristupiti *komu*, dočekati *što*]

◆ 8.1.4.2.10. Srdačnost, dobronamjernost

DUPE

došlo je (doći će) iz dupeta u glavu komu što – **1.** sjetio se (sjetit će se) neočekivano *čega*; **2.** trebalo je (trebat će) dugo čekati da shvati *što* /ob. o onome tko sporo misli ili teško shvaća/

◆ 8.1.9.14.1. Shvatiti

Uopćeno, za sve natuknice vrijedi sljedeće: 1. nadnatuknice su otišute velikim masnim slovima, a frazemske natuknice malim masnim slovima; 2. kosim je slovima tiskana oznaka rekcije ili nekog drugog načina uključivanja frazema u kontekst; 3. s obzirom na to da su primjeri uporabe frazemā navedeni u

poglavlju *Kognitivno-konceptualna analiza somatskih frazema*, u rječniku se u svakoj natuknici upućuje na koncept pod kojim je frazem obrađen u tome poglavlju; 4. Frazemsko značenje objašnjeno je u definiciji frazema. U primjerima višeznačnih frazema, svako značenje posebno je numerirano (v. DUPE). Kosom crtom naznačena je mogućnost uporabe svršenoga i nesvršenoga glagola u istome frazemu (v. USTA). Oblim zagradama upućuje se na zamjenjivost na svim jezičnim razinama. U slučaju da se zbog sintaktičke uvjetovanosti zamjenjivost ne može tako prikazati, svaka varijanta frazema ima vlastitu obradu unutar iste nadnatuknice. Izborni dijelovi frazema obilježeni su pak izlomljenim zagradama (v. USTA, DUPE). U uglatim su zagradama iza frazema navedene najčešće kolokacije koje ne ulaze u sastav frazema (v. SRCE). U kosim zagradama iza definicije frazema sugerirano je tematsko ograničenje u uporabi određenoga frazema (v. DUPE).

Tako organiziran rječnik u svakome slučaju doprinio je usustavljanju građe i omogućio laku upotrebu, čime je ispunjen cilj postavljen u samoj autoričnoj zamisli.

Knjiga je zaključena poglavljem naslovljenim *Literatura* (350–381), koje sadržava, *od oka*, četristo bibliografskih jedinica.

I za sam kraj, moja vizija stvaranja ovoga djela... Vođena mišlju da

baštinu svojega jezika treba *čuvati kao kap vode na dlanu*, autorica se, *glavom i bradom*, bavi proučavanjem hrvatske frazeologije te je *ima u malom prstu*. Za realizaciju ove knjige *sa svojih deset prstiju* prikupila je somatskih frazema *koliko ti srce poželi!* Tada je trebalo *pljunuti u dlanove* i posvetiti se *dušom i tijelom* sustavnoj, preglednoj i argumentiranoj obradi građe, kako djelo *ne bi bilo bez glave i repa*. Vjerujem da je *imala pune ruke posla*, a ni u jednome trenutku *nije dignula ruke* od svojega nauma. Tako je nastalo djelo koje, *ruku na srce*, može *stajati bok uz bok* najboljim hrvatskim frazeološkim radovima, djelo koje je vrijedno kao poticaj, kao model za istraživanja ili kao pristupačna znanstvena literatura. Dok *držim palčeve* za buduće jednako dobre radove, autorici *od srca* čestitam frazemom *Evo ruke!*

Joža Horvat